

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt torsdag den 23. januar 2020

Sag 102/2019

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Christian Kirk Zøllner, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt kendelser af Retten i Nykøbing Falster den 4. december 2018 (1-1129/2018 og 1-4769/2018) og af Østre Landsrets 13. afdeling den 12. februar 2019 (S-3702-18)

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Jon Stokholm, Vibeke Rønne og Jan Schans Christensen.

Påstande

T har nedlagt påstand om, at han kun skal betale 7.680 kr. i sagsomkostninger med tillæg af moms.

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om, at Østre Landsrets kendelse af 12. februar 2019 stadfæstes, subsidiært at statskassen alene skal betale et mindre beløb af sagens omkostninger til dækning af salæret til den i byretten beskikkede forsvarer.

Sagsfremstilling

Ved anklageskrift af 21. marts 2018 blev T tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 244 ved den 2. september 2017 sammen med to medtiltalte at have udøvet vold mod en person, de mødte i byen, F.

T blev desuden tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3, ved at have oplyst, at en anden person havde ført en personbil, som blev fotograferet ved en ATK-måling, selv om han selv var fører af bilen.

Hovedforhandlingen begyndte den 26. april 2018, og ifølge anklagemyndighedens tidsplan ventedes sagen samlet at vare 3 timer.

Under sagen afgav vidnet A forklaring, og i forbindelse med denne forklaring protesterede Ts forsvarer, advokat C, mod anklagerens ønske om at spørge vidnet, om hun kunne genkende de tiltalte, som var til stede i retten. Retten traf derefter kendelse om, at anklageren kunne stille dette spørgsmål til vidnet.

Det sidste vidne, der skulle afgive forklaring, B, mødte trods lovlig forkyndt indkaldelse ikke op til hovedforhandlingen den 26. april 2018. Retten besluttede derfor, at hun skulle anholdes, og sagen blev udsat til den 19. juni 2018 på fortsat hovedforhandling og anholdelse af vidnet.

Den 19. juni 2018 oplyste anklagemyndigheden telefonisk over for retten, at vidnet B ikke var anholdt til retsmødet, og retten udsatte derfor sagen på ny.

Sagen fortsatte den 4. december 2018, hvor B heller ikke var blevet anholdt. Anklageren frafaldt derfor med forsvarernes samtykke vidnet.

Hovedforhandlingen fortsatte derefter, og ved dom af 4. december 2018 blev T idømt 60 dages betinget fængsel for overtrædelse af straffelovens § 244 og § 164, stk. 3, mens de to medtiltalte blev idømt 50 dages betinget fængsel for overtrædelse af straffelovens § 244.

De tre tiltalte blev pålagt at betale de sagsomkostninger, som vedrørte dem, og T blev derfor pålagt at betale 22.000 kr. med tillæg af moms til sin beskikkede forsvarer i byretten, advokat C.

De tre tiltalte kærede byrettens sagsomkostningsafgørelse til landsretten.

Ved kendelse af 12. februar 2019 stadfæstede Østre Landsret byrettens bestemmelse om sagens omkostninger for T. Da de to medtiltalte havde iværksat deres kæremål for sent, afviste landsretten deres kæremål.

Af landsrettens begrundelse vedrørende T fremgår bl.a.:

”For så vidt angår T finder landsretten, at vidnets udeblivelse og den manglende anholdelse af vidnet ikke udgør en fejl eller forsømmelse, jf. retsplejelovens § 1008, stk. 4, der kan begrunde, at statskassen endeligt skal afholde den del [af] sagens omkostninger, der kan tilskrives vidnets udeblivelse.

Der er herefter ikke grundlag for at fravige udgangspunktet i retsplejelovens § 1008, stk. 1, hvorefter T, der er fundet skyldig i den rejste tiltale, skal erstatte statskassen de udgifter, som er medgået til sagens behandling.

Herefter stadfæstes byrettens bestemmelse om sagens omkostninger for T i dom af 4. december 2018.”

Anbringender

T har anført navnlig, at det skøn over sagens omkostninger, som sigtede kan pålægges efter retsplejelovens § 1008, stk. 1 og 4, er et skøn ud fra almindelige rimelighedsbetragtninger, og bestemmelserne skal ikke fortolkes snævrere end ordlyden, men må fortolkes i lyset af den konkrete sags behandling ved retten.

Ved denne vurdering skal det blandt andet inddrages, hvad der sædvanligvis efter landsrettens vejledende takster måtte blive pålagt i omkostninger for en tilsvarende sag.

Det må endvidere inddrages, om en given omkostning hidrører fra tredjemands, herunder anklagerens, vidners eller rettens fejl eller culpa, og hvorvidt omkostningen kan opkræves hos tredjemand. Det må tillige inddrages, om sagen er principiel og skaber ny praksis, om sagens behandling har taget væsentlig længere tid end sædvanligt, og om omkostningerne er rimelige set ud fra en samlet betragtning.

Retten i Nykøbing Falster har ikke anvendt retsplejelovens § 178, stk. 1, nr. 3, over for det udeblevne vidne, selv om retten i medfør af denne bestemmelse kunne have pålagt vidnet at erstatte de udgifter, som vidnet har forårsaget.

Almindelige rimelighedsbetragtninger og erstatningsretlige principper taler imod, at T skal hæfte for et vidnes culpa.

De omkostninger, som knytter sig til de to aflyste retsmøder er derfor ikke nødvendige udgifter, som T hæfter for, jf. retsplejelovens § 1008, stk. 1.

Ved ikke at møde har vidnet handlet culpøst og overtrådt retsplejelovens § 168. Da vidnet udeblev første gang, overtrådte vidnet ikke alene retsplejeloven, men også en direkte instruks fra retten. Retten traf derefter beslutning om, at vidnet skulle anholdes til det næste retsmøde. Da vidnet udeblev anden gang, udsatte og omberammede retten sagen til den 4. december 2018, og vidnet blev igen indkaldt og orienteret om de mulige konsekvenser efter retsplejelovens § 178. Da vidnet udeblev tredje gang, anvendte retten heller ikke retsplejelovens § 178 over for vidnet. Vidnets udeblivelse var den eneste årsag til, at hovedforhandlingen blev udsat to gange, og omkostningen ved de to aflyste hovedforhandlinger er derfor forårsaget ved andres fejl, jf. retsplejelovens § 1008, stk. 4. Det er ikke rimeligt, at det er tiltalte, og ikke vidnet, som skal betale udgifterne forbundet med de to aflyste hovedforhandlinger.

Anklageren valgte desuden at frafalde det udeblevne vidne til hovedforhandlingen den 4. december 2018, men kunne allerede have frafaldt dette vidne på den første retsdag. Dette er en forsømmelse fra anklagerens side, og T kan derfor ikke pålægges denne omkostning, jf. retsplejelovens § 1008, stk. 4.

For så vidt angår spørgsmålet, om omkostningerne kommer til at stå i åbenbart misforhold til domfældtes skyld og vilkår, jf. retsplejelovens § 1008, stk. 4, bør det inddrages, at vidnet kontinuerligt udeblev i strid med retsplejelovens § 168.

I UfR 1994.363V fandtes det tidsforbrug for forsvarerne, der lå til grund for salærfastsættelsen, at være blevet væsentligt forøget som følge af gentagne udsættelser af hovedforhandlingen, der ikke skyldtes de tiltalte, og der skete nedsættelse med en tredjedel. Princippet i UfR 1994.363V finder også anvendelse i den foreliggende sag.

Det bør endvidere inddrages, at vidnet handlede culpøst, at Retten i Nykøbing Falster undlod at opkræve omkostningerne fra det udeblevne vidne i medfør af retsplejelovens § 178, stk. 1, nr. 3, at anklageren undlod at frafalde vidnet på første retsdag, at det sædvanlige salær for en halvdags sag efter landsrettens vejledende takster udgør 7.745 kr. med tillæg af moms, at det yderligere salær hidrører fra anklagerens og vidnets fejl og culpa, at sagens behandling har taget væsentlig længere tid end sædvanligt, og at omkostningerne således er urimelige set ud fra en samlet betragtning.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at der i den foreliggende sag ikke er grundlag for at fravige udgangspunktet i retsplejelovens § 1008, stk. 1, hvorefter sagens omkostninger betales af tiltalte, når han findes skyldig.

Det samlede beløb på 22.000 kr. med tillæg af moms, som T er pålagt at betale i forsvarersalær, udgør nødvendige udgifter, som er medgået til sagens behandling, jf. retsplejelovens § 1008, stk. 1.

En udsættelse af sagen som følge af, at et vidne udebliver, må som altovervejende hovedregel anses for rimeligt begrundet i sagens interesse, herunder i tiltaltes interesse i, at sagen oplyses i betryggende omfang, således at enhver rimelig tvivl, som sagen måtte kunne give anledning til, kan blive belyst.

Anklagemyndighedens dispositioner skal desuden ses i lyset af retsplejelovens § 96, stk. 2, hvorefter en anklager skal fremme enhver sag med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader, og derved ikke blot påse, at strafskyldige drages til ansvar, men også at forfølgning af uskyldige ikke finder sted.

Det forhold, at den mødende anklager vurderede, at vidnets forklaring var af væsentlig betydning for sagen, og at vidnet således ikke blot kunne frafalde, har tæt sammenhæng med retsplejelovens § 96, stk. 2, og må dermed som udgangspunkt anses for rimeligt begrundet i sagens interesse.

T og de to medtiltalte nægtede sig skyldige i overtrædelse af straffelovens § 244, og dette skal sammenholdes med, at B var det eneste vidne, der umiddelbart efter voldsepisoden havde navngivet en af gerningsmændene til volden, og at hendes forklaring til politiet ikke var sammenstemt med den forklaring, som vidnet A afgav til retsbogen den 26. april 2018.

Det må på denne baggrund anses for rimeligt begrundet i den konkrete sags interesse, at sagen blev udsat med henblik på, at vidnets forklaring kunne komme frem under bevisførelsen, og de tiltalte protesterede heller ikke imod sagens udsættelse.

Den anholdelsesbeslutning, som Retten i Nykøbing Falster traf, måtte i sagens natur betyde, at vidnet ikke blev indkaldt til de efterfølgende retsmøder, idet dette ville gå imod formålet med anholdelsesbeslutningen.

Beslutningen om at frafalde vidnet den 18. december 2018 var ikke begrundet i, at vidnets forklaring var mindre relevant for sagen på dette tidspunkt, men fordi sagen med et gernings-tidspunkt i september 2017 ikke burde udsættes yderligere, ligesom der ikke var fremkommet oplysninger til støtte for, at et tredje forsøg ville få et andet udfald.

Det forhold, at Retten i Nykøbing Falster ikke har taget stilling til anvendelsen af retsplejelovens § 178, stk. 1, nr. 3, kan ikke føre til en anden vurdering af, at udgifterne er rimeligt begrundede i sagens interesse, og selve spørgsmålet om, hvorvidt Retten i Nykøbing Falster burde have truffet bestemmelse efter retsplejelovens § 178, stk. 1, nr. 3, er ikke genstand for prøvelse i Højesteret.

Retsplejelovens § 1008, stk. 4, 1. pkt., regulerer fordelingen af sagens omkostninger mellem statskassen og den tiltalte, og bestemmelsen må anses for at omfatte eventuelle fejl eller forsømmelser begået af f.eks. retten, anklagemyndigheden eller politiet.

Der er imidlertid ikke grundlag for at anse anklagerens, politiets eller rettens dispositioner for at være fejl eller forsømmelser omfattet af retsplejelovens § 1008, stk. 4, 1. pkt.

Omkostningerne står heller ikke i åbenbart misforhold til Ts skyld eller vilkår, jf. retsplejelovens § 1008, stk. 4, 2. pkt.

Sagsomkostningerne på i alt 22.000 kr. med tillæg af moms svarer skønsmæssigt til en hovedforhandling med en varighed på i alt 8-9 timer, og salæret omfatter udover tiden i retten også forsvarerens forberedelse til sagen mv.

Tidsforbruget skal ses i lyset af, at der var tale om en sag med tre tiltalte med hver deres forsvarer, og at de tiltalte nægtede sig skyldige, hvorfor der skulle afhøres vidner og foretages dokumentation. Derudover var der bl.a. en protest fra Ts forsvarer over et processkridt.

Der er ikke tilstrækkeligt grundlag for at tilsidesætte det skøn, som byretten – der har haft indsigt i forløbet og den tidsmæssige udstrækning af samtlige retsmøder – har truffet herom.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen angår, om der skal ske nedsættelse af de sagsomkostninger til forsvarerbistand, som T er blevet pålagt at betale til statskassen.

Efter retsplejelovens § 1008, stk. 1, er sigtede pligtig at erstatte det offentlige de nødvendige udgifter, som er medgået til sagens behandling, hvis han findes skyldig.

Efter retsplejelovens § 1008, stk. 4, 1. pkt., bør omkostninger, som er forårsagede ved andres fejl eller forsømmelser, ikke falde domfældte til last. Efter § 1008, stk. 4, 2. pkt., kan retten i dommen begrænse omkostningsansvaret, når den finder, at dette ellers ville komme til at stå i åbenbart misforhold til domfældtes skyld og vilkår.

Højesteret finder, at der ikke er udvist fejl eller forsømmelser, der kan føre til, at T ikke skal erstatte statskassen de udgifter, som er medgået til sagens behandling.

Højesteret finder endvidere, at de sagsomkostninger, som T er pålagt at betale, ikke står i åbenbart misforhold til hans skyld.

Højesteret tiltræder derfor, at T skal betale 22.000 kr. med tillæg af moms til sin beskikkede forsvarer i byretten.

Højesteret stadfæster herefter landsrettens kendelse.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.

T skal betale sagens omkostninger for Højesteret.